

Tom Roger Østerås
og Per Gustav Thingstad

Hekkefaunaen på Kråkøya, Vikna kommune, sommeren 2011, og mulige konflikter ved endret arealbruk





Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Vitenskapsmuseet
Zoologisk notat 2011-5

Hekkefaunaen på Kråkøya, Vikna kommune, sommeren 2011, og mulige konflikter ved endret arealbruk

Tom Roger Østerås og Per Gustav Thingstad

Trondheim, oktober 2011

Dette notatet refereres som: Østerås, T.R. & Thingstad, P.G. 2011.
Hekkefaunaen på Kråkøya, Vikna kommune, sommeren 2011, og mulige konflikter ved endret arealbruk. – NTNU Vitenskapsmuseet Zoologisk Notat 2011, 5: 1-14.

Utgiver: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 22 80
Telefaks: 73 59 22 95
e-mail: post@vm.ntnu.no

Tidligere utgivelser i samme serie, se:
<http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/zoologiske-notater>

Forsidefoto: Nordspissen av Kråkøya sett fra bukta midt på øya.
Foto: Tom Roger Østerås

ISBN 978-82-7126-928-9
ISSN 1504-503X

SAMMENDRAG

Det ble foretatt en kartlegging av Kråkøyas fuglefauna 8.- 9. juni 2011. I alt 38 fuglearter ble registrert, derav 25 sannsynlig/mulig hekkende. Hekkefaunaen var som forventet på denne om lag 1 km² store øya på kysten av Nord-Trøndelag i Vikna kommune. Av rødlistete fuglearter ble svartand, fiskemåke, krykkje, storspove, strandsnipe og stær observert: Fiskemåke, storspove, strandsnipe og stær under omstendigheter som indikerte/verifiserte hekking; det samme ble ansvarartene havørn, rødstilk, svartbak og skjærpiplerke. De planlagte inngrepene ute på øya vil spesielt kunne komme i berøring med storspovens, havørnas og skjærpiplerkas hekkelokaliteter. Innenfor det planlagte havne- og industriområdet helt nord på øya hekker skjærpiplerka, mens storspoven har tilhold innenfor de sentrale lyngheiene. Førstnevntes hekkelokalitet på nordspissen vil bli utradert ved en industriutbygging her. Havørnas hekkelokalitet ligger øst på øya og vil ved full utbygging, slik planene nå foreligger, også bli ødelagt. Ut fra de ornitologiske kvalitetene på Kråkøya er det spesielt ønskelig at de østligste delene av øya skjermes mest mulig mot tekniske inngrep. Kråkøyas og dens omliggende arealers betydning for fuglelivet ut over hekkefunksjonen er ikke vurdert.

INNHold

SAMMENDRAG

FORORD	7
1 INNLEDNING	8
2 OMRÅDEBESKRIVELSE	9
3 MATERIALET	11
3.1 Artsliste med kommentarer	11
3.2 Fugleforekomster innenfor de ulike delområdene	12
4 ORNITOLOGISKE KVALITETER OG KONSEKVENSER	13
5 LITTERATUR	14

FORORD

På oppdrag fra Vikna kommune ved rådgiver Dag Roar Opdal har NTNU Vitenskapsmuseet påtatt seg å utføre en kartlegging av hekkefaunaen på Kråkøya. I gjeldende arealplan er øya avsatt til et område der det skal utarbeides en reguleringsplan etter Plan- og bygningsloven. Planområdet ligger like nord for tettstedet Rørvik, ved innseilingen til Nærøysundet fra nord. Selve hovedsundet ligger på utsida av Kråkøya mot øst, mens vestsida av øya er skilt fra Indre Vikna ved et smalere og grunnere sund der det planlegges en veifylling med et brospenn. Helt nord på øya planlegges det å etablere et fabrikkområde med 2 dypvannskaier, mens det også planlegges andre tekniske inngrep innenfor andre deler av øya. Vårt oppdrag var å få kartlagt den hekkende fuglefaunaen på øya, og å vurdere hvorvidt det finnes ornitologiske kvaliteter som kan komme i berøring/konflikt med de mulige endringene av arealbruken, og også eventuelt å beskrive mulige avbøtende tiltak. Resultatene fra den ornitologiske befaringen, som ble foretatt 8.-9. juni 2011, blir presentert i dette notatet.

Tom Roger Østerås utførte feltarbeidet, mens undertegnede er faglig ansvarlig for dette notatet.

Trondheim 14. september 2011

Per Gustav Thingstad
prosjektansvarlig

1 INNLEDNING

I det foreliggende dokumentet om konsekvensutredning av Kråkøya – Stakkskaret havne- og industriområde, deltema biomangfold og miljø (Vikna kommune 2011), framgår det at Kråkøya, ifølge gjeldene arealplan av 16.12.2010, skal avsettes til et område der det skal utarbeides en reguleringsplan.

Fysiske arealinngrep er fortsatt den største trusselen for truete og nær truete arter i Norge (Kålås m.fl. 2010a). Totalt er det registrert 485 truete og nær truete arter i kyst og fjæresonen. Arealendringer påvirker hele 388 av disse (Fjellberg m.fl. 2010). Nitten rødlistete fuglearter har kysten som sitt hovedhabitat, eller i det minste som et av noen få habitattyper. Disse er: Stormsval, havhest, hubro, svarthalespove, storspove, krykkje, makrellterne, tyvjo, alke, lomvi, polarlomvi, lunde, teist, sanglerke, svartstrupe, hauksanger, rosenfink, tornirisk og bergirisk. I tillegg kommer fiskemåken (og stellerand) som er angitt under marint habitat (Kålås m.fl. 2010b). Videre har vi norske ansvarsarter, dvs. arter som forekommer med minst 25 % av den europeiske bestand innenfor vårt lands grenser (Direktoratet for Naturforvaltning 1999). Av kysttilknyttete fuglearter som ikke er rødlistet finner vi på denne oversikten hekkebestandene av havørn, svartbak og skjærpiplerke; dessuten angis den nordlige sildemåken som direkte truet i denne utgaven av rødlista (senere er underarter, som den nordlige sildemåken, ikke blitt vurdert separat, men kun hele artskomplekset).

Etter skog, kulturmark og ”berg og ur” er kysten den habitattypen som inneholder flest rødlistete arter i Norge (Kålås m.fl. 2010b). En god arealforvaltning av kystsonen, som mange steder er under et sterkt utbyggingspress, må derfor være et bevisst ansvar ved alle nye litt større terrenginngrep innenfor denne naturtypen. En annen, ikke uvesentlig negativ faktor, for fugler og pattedyr er økte forstyrrelser som en direkte eller indirekte følge av nye tekniske inngrep. Fugl responderer dessuten ofte negativt på forstyrrelser fra ulike former for friluftsliv, spesielt uvettig lufting av hunder (som forekommer i viltrike områder selv under perioden med båndtvang), samt bading og andre sommeraktiviteter i fjærområder. Summen av slike forstyrrelsene minsker sjansene for en vellykket hekking vesentlig hos de artene som naturlig hekker i knytning til denne naturtypen.

I dette notatet er Vitenskapsmuseet bedt om å kartlegge og å gi tilrådninger i forhold til påvirkninger på hekkefaunaen på grunnlag av nye planer om ulike tekniske inngrep ute på Kråkøya i Vikna kommune, Nord-Trøndelag.



Figur 2. Øverst t.v.: Område M sett fra bukta på øya, og t.h.: Område Ø. Nederst t.v.: Midt på østsida ser sørover, og t.h.: Gammelt hus innenfor område SØ. Foto: Tom Roger Østerås



Havørna er en norsk ansvarsart som år om annet hekker ute på Kråkøya. Foto: Per Gustav Thingstad

3 MATERIALET

3.1 Artsliste med kommentarer

Nedenfor blir alle de registrerte fugleartene under befaringen av øya den 8. og 9. juni 2011 gjengitt. De artene som er oppført på ”Rødlista” (Kålås m.fl. 2010b) blir angitt med rødlistekategori i parentes etter artsnavnet (NT = Nær truet og EN = Sterk truet). I alt ble 38 arter observert under denne befaringen; 6 konstatert hekkende i år pluss havørn tidligere (jf. arts-kommentarene), 25 sannsynlig/mulig hekkende og 6 under omstendigheter som ikke indikerte hekking ute på øya. For øvrig er det veldig mange rådyr på denne lille øya.

Grågås: Noen småflokker fløy forbi begge dagene. Ingen indikasjon på hekking.

Stokkand: 2 par Ø

Svartand (NT): En hann trakk inn Nærøysundet 8.6.

Ærfugl: 2 par Ø, 3 hunner S, en hann SØ. Ingen unger å se.

Siland: Noen få par rundt øya.

Havørn: Et ad. par i området. Reiret ikke i bruk.

Storskarv: En på skjær sør for øya.

Svartbak: Observert jevnlig.

Gråmåke: Observert jevnlig.

Fiskemåke (NT): Observert jevnlig.

Krykkje (EN): Observert jevnlig.

Terne sp: En sett S.

Tjeld: Hekker sannes noen par rundt på øya.

Storspove (NT): Flere rundt omkring. Hekker sannes på lynghei M.

Rødstilk: Hekker sannsynligvis Ø, et par der.

Strandsnipe (NT): 2 – 3 ind på øya.

Gjøk: Flere hørt og sett på øya. Parasitterer mest sannsynlig piplerkene.

Ringdue: Streifindivider sett begge dagene.

Heipiplerke: Flere par hekker på øya.

Skjærpiplerke: Et par hekker på NN.

Linerle: Flere sett.

Steinskvett: Et par hekker på Ø. En hunn NN.

Rødvingetrost: Syngende Ø

Gråtrost: Flere par hekker Ø + SØ + S

Jernspurv: Syngende Ø

Rødstrupe: Syngende Ø

Løvsanger: Tallrik overalt hvor det var skog.

Gransanger: Vanlig syngende i skog.

Blåmeis: Hørt Ø

Kjøttmeis: Utløyne unger Ø.

Stær (NT): Et kull unger SØ. Hekket sannsynligvis i falleferdig hus der.

Kråke: To par hekker. Et på Ø, og et på N.

Ravn: En fløy forbi 8.6.

Grønnfink: Noen få hørt overflygende.

Bokfink: Syngende Ø.

Gråsisik: Flere rundt på øya.

Grønnsisik: Flere rundt på øya.

Sivspurv: Flere syngende hanner Ø, SØ og N.

3.2 Fugleforekomster innenfor de ulike delområdene

NN: Kun heipiplerke og skjærpiplerke hekker her. Fattig.

N: Løvsanger, gransanger, sivspurv og kråke hekker nok her.

M: Heipiplerke og storspove kan hekke her.

S: Løv- og gransanger, gråtrost og sivspurv hekker nok.

SØ: Sangere og gråtroster hekker, samt sannsynligvis sivspurv. Relativt rikt.

Ø: Den mest interessante delen sett fra et ornitologisk ståsted. Havørnreiret ligger her. Bra tetthet av spurvefugl.

4 ORNITOLOGISKE KVALITETER OG KONSEKVENSER

Generelt synes ikke Kråkøya å inneholde spesielt store ornitologiske kvaliteter under hekkesesongen. Den påviste hekkefaunaen er stort sett som forventet innenfor dette kystavsnittet av Trøndelag. Innenfor midtpartiet av øya (M på figur 1) er det imidlertid et lyngheilandskap der den rødlistete storspoven sannsynligvis hekker. En planlagt ny adkomstvei kan virke forstyrrende inn på de parene av storspove som måtte hekke her. De største ornitologiske verdiene under sommerhalvåret ble likevel dokumentert innenfor den østlige delen av øya (Ø på figur 1). Her hekket sannsynligvis blant annet rødstilk (ansvarsart) i 2011, og tettheten av spurvefugl var relativt høy. Dessuten hekker havørna (ansvarsart) år om annet her; i 2011 ble et par voksne ørner observert, men reiret var ikke i bruk. Vi har tidligere verifisert hekking her i forbindelse med den da planlagte overføringslinja ut til vindmølleparken ute på Vikna (Thingstad m.fl. 2000). Det må også nevnes at ansvarsarten skjærpiplerke i 2011 hekket innenfor det planlagte havne- og industriarealet helt nord på øya (NN på figur 1). Denne lokaliteten vil bli helt ødelagt ved en industrietablering her.

En etablering av et havne- og industriareal ute på Kråkøya, med tilhørende veiforbindelse, vil foruten om selve arealinngrepet føre til økt forstyrrelse på de hekkende fugleartene ute på øya. Denne forstyrrelsen vil komme fra mer menneskelig ferdsel, men en må også forvente flere besøk av firbeinte predatorer, noe som spesielt vil kunne gå ut over de bakkehekkende artene (deriblant storspove og rødstilk). Hekkefaunaen i nærområdene til dette anlegget vil dessuten bli berørt av forstyrrelser fra ulike aktiviteter fra selve driften av fabrikk og kaia. Ikke minst vil dette gjelde for nordområdet (N på figur 1), men også for naboøya Lyngøya like nord øst for det planlagte kaieområdet. En eventuell plassering av et bunkers/gasslager med tilhørende kai i område Ø (jf. figur 1) er likevel mest uheldig for de påviste hekkefuglbestandene ute på øya. Skulle slike inngrep komme på tale ute på Kråkøya, bør en her se etter alternative plasseringer, om mulig innenfor område SØ eller like sør for dette (inn i område S). Adkomstveien bør legges slik at den unngår å komme i berøring med område Ø, som er vurdert å være den delen av øya som innehar de største ornitologiske kvalitetene. Det er likevel høyst usikkert om havørnparet som i alle fall enkelte år hekker her vil kunne tolerere alle de nye aktivitetene, dersom disse skulle bli etablert ute på sørøstsida av Kråkøya. Erfaringene fra Smøla viser at havørna bare unntaksvis vil være stabilt etablert nærmere vei og bosetning enn 500 meter i et flatt kystlandskap, og hekkesuksessen har vært nedsatt også innenfor en avstand på 500 til 1000 meter fra menneskelige inngrep og aktiviteter (Follestad mfl. 1999). På Kråkøya vil en eventuell utbygging innenfor område SØ (og eventuelt inn i område S) vanskelig kunne plasseres slik at den kommer så mye som 500 meter fra den aktuelle hekkelokaliteten ute på øya.

5 LITTERATUR

- Direktoratet for Naturforvaltning 1999. Nasjonal rødliste for truede arter 1998. – DN-Rapport 1999;3: 1-161.
- Fjellberg, A., Brandrud, T.E., Elven, R. & Ødegaard, F. 2010. Kyst og fjæresone. – I: Kålås, J.A., Henriksen, S., Skjelseth, S. og Viken, Å. (red.) 2010. Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter. Artsdatabanken, Trondheim.
- Follestad, A., Reitan, O., Pedersen, H.C., Brøseth, H. & Bevanger, K. 1999. Vindkraftverk på Smøla: Mulige konsekvenser for ”rødlistede” fuglearter. – NINA Oppdragsmelding 623: 1-64.
- Kålås, J.A., Henriksen, S., Skjelseth, S. og Viken, Å. (red.) 2010a. Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter. Artsdatabanken, Norge.
- Kålås, J.A., Viken, Å. Henriksen, S. og Skjelseth, S. og (red.) 2010b. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Trondheim.
- Thingstad, P.G., Kutschera, F. & Smith, M. 2000. Ytre Vikna vindmøllepark. Konsekvenser for fugl og annet vilt. – Vitenskapsmuseet Rapp. Zool. Ser. 2000;5: 1-42.
- Vikna kommune 2011. Konsekvensutredning. Kråkøya – Stakkskaret. Havne- og industriområde. Delutredning: Biologisk mangfold og miljø.

VITENSKAPSMUSEET ZOOLOGISK OPPDRAGSTJENESTE

Utredning og forskning innen anvendt zoologisk miljøproblematikk

Helt siden 1969 har Vitenskapsmuseet, NTNU, påtatt seg oppdrag innen anvendt zoologisk miljøproblematikk. Et laboratorium for ferskvannøkologi og innlandsfiske (LFI) ble da tilknyttet Zoologisk avdeling. Siden har en også fått en terrestrisk oppdragsenhet.

Vitenskapsmuseet har derfor i dag et utrednings- og forskningsmiljø som blant annet tar sikte på å bistå ulike offentlige myndigheter innen stat, fylker, fylkeskommuner og kommuner med miljøkonsekvensanalyser. Vi påtar oss også forsknings- og utredningsoppgaver (FoU) i forbindelse med planlagte naturinngrep fra interesserte private bedrifter m.m.

Oppdragsvirksomheten påtar seg:

- **forskningsoppgaver i forbindelse med naturinngrep og naturforvaltning**
- **konsekvensutredninger ved planlagte naturinngrep**
- **for- og etterundersøkelser ved naturinngrep**
- **alle typer faunakartlegging**
- **biologiske overvåkingsprosjekter**

Oppdragsvirksomheten har i dag faglig kapasitet innenfor fagfeltene:

- **ferskvannøkologi**
- **fiskebiologi**
- **ornitologi (fugl) og mammalogi (pattedyr)**
- **viltøkologi**
- i samarbeid med andre forskningsinstitusjoner kan ytterligere fagfelt dekkes

Vitenskapsmuseets geografiske arbeidsfelt vil normalt være innenfor fylkene Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland. Så fremt vi har kapasitet bistår vi imidlertid også innen andre landsdeler.

Vi har lang erfaring i FoU innen våre fagfelt og bred erfaring fra samarbeid med forvaltningsmyndighetene på ulike plan. Dette medfører at vi kan tilby alle våre kunder et ferdig produkt:

- av faglig god standard
- til avtalt tid
- til konkurransedyktige priser

For å sikre dette, er det ønskelig at oppdrag blir bestilt så tidlig som mulig. Spesielt er dette viktig ved arbeidsoppgaver som krever større feltinnsats.

Adresse: NTNU
Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Tlf.nr.: 73 59 22 80
Telefax.: 73 59 22 95
E-mail: naturhistorie@vm.ntnu.no

ISBN 978-82-7126-928-9
ISSN 1504-503X